

Petra Meterc

Prav nič skrivna naveza

TO MESTO JE NAŠE | 2022

»Niti pomisliti ne smeš, da bi temu sranju rekel vojna.«

»Zakaj ne?«

»Vojne se končajo.«

– Detektivi Carve, Hauk in Greggs, **Skrivna naveza**, 1. sezona

Pred dvajsetimi leti, natančneje 2. junija 2002, je bil premierno predvajan prvi del serije **Skrivna naveza** (The Wire, 2002–2008) izpod peresa Davida Simona, ustvarjene za tiste, ki s(m)o odraščali ob nešteti televizijskih serijah, v katerih je policija preganjala zlobneže in roparje bank ter serijske morilce, da bi tovrstne mitske podobe ne le razbila, temveč iz raztreščenih delčkov sestavila kompleksno in brutalno, pravzaprav frankensteinovsko podobo, ne le policije, temveč sistema, ki ga ta vzdržuje.

Skrivna naveza v času predvajanja ni dosegala dobre gledanosti, prejela ni skoraj nobene večje nagrade, pa vendar gre danes za serijo s kulturnim statusom, h kateri se mnogi vračajo kot k prelomni sociološki študiji. Ko se je leta 2008 zaključila, je Simon dejal, da si želi, da se njegovo upodobitev Baltimora presoja v luči prihodnosti. Želel je, da serijo razumemo kot slutnjo prihodnosti, v kateri se bodo razsežnosti policijske države le še razširile. Tako bi v prihodnosti, ko bi nekdo zatrdil, da *tega nihče ni pričakoval*, lahko nekdo s police potegnil DVD-je in dejal: »Ne recite, da niste vedeli, da se to dogaja. Saj so o tem naredili celo prekleto TV-serijo.«

Ameriko kot policijsko državo danes v knjigi **Konec policije** (Verso, 2021) natančno analizira Alex Vitale, ki v luči protestov proti policijskemu nasilju, med drugim v Fergusonu in Missouriju po umoru Michaela Browna, razmišlja, ali lahko policijske reforme prinesejo prepotrebne spremembe. Vitale vidi moderno policijo kot orodje za družbeni nadzor in pokaže, da razmah policijskih pooblastil ne pomeni popolnomočnej skupnosti, socialnih pravic, niti javne varnosti. Nasprotno, v sistemu vedno večjih razrednih neenakosti in odsotnosti socialne države, posledica česar je množično brezdomstvo, ki ne nudi duševne pomoči in ustvarja odvisnosti, je policija tista, ki blaži simptome izkoriščevalskega sistema tako, da populacijo z margine pospravlja z ulic in skladišči v zaporih.

Simon je večkrat rekel, da **Skrivna naveza** ne govori o korupciji, temveč predvsem o institucionalizirani inerciji. In prav slednje je tisto, o čemer govori najnovejša HBO serija, pod katero se je podpisal – **To mesto je naše** (We Own This City, 2022, Reinaldo Marcus Green). Lahko bi rekli, da je s slednjo potrdil lastno slutnjo: Amerika je kot policijska država vsa ta leta kasneje še kako v formi in niti neuspehi t. i. vojne proti drogami niti protesti gibanja *Življenja temnopoltih štejejo* in njihovi pozivi k policijskim reformam ter zmanjšanju financiranja policije niso prinesli sistemskih sprememb.

Miniserija, ki temelji na istoimenski reportažni knjigi novinarja *Baltimore Sun* Justina Fentona, podrobno opisuje vzpon in propad enote za nadzor strelnega orožja baltimorske policije. Zgodba se osredotoča na narednika Wayna Jenkinsa, enega od osmih policistov, ki so bili v letih 2018 in 2019 obsojeni zaradi različnih obtožb korupcije. Čeprav je osrediščena okoli omenjene delovne skupine, slika širše

stanje baltimorske policije po aprilu 2015, ko je prav ravnanje slednje privedlo do nasilne smrti Freddieja Graya. Petindvajsetletnega Afroameričana je policija aretirala, med vožnjo v policijskem kombiju pa je utrpel takšne poškodbe, da je čez nekaj dni zaradi posledic umrl. Mrliški oglednik je smrt označil za umor, zato so bile proti šestim policistom vložene obtožnice, Grayeva smrt pa je v Baltimoreu izzvala množične proteste, ki so vodili v razglasitev izrednih razmer in začasno vzpostavitev policijske ure. Omenjena smrt je nekakšna referenčna točka miniserije, v kateri se pravzaprav ves čas govori o obdobju *pred in po* Freddieju Grayu – a če nam utegne omenjena delitev v prvem delu serije še vzbuditi naiven preblisk, da bomo v *po* uzrli kanček optimizma, nas Simon kmalu vrže ob izjemno realna, predvsem pa nič kaj mehka tla. Po Freddieju Grayu se je baltimorska policija znašla v, recimo temu, eksistencialni krizi – če te lahko za nasilno izvajanje policijskega dela, ki včasih pač prinese tudi smrt nadzorovanih, kazensko ovadijo, potem, no, potem bodo nadzor preprosto v veliki meri opustili.

Ko se v seriji v Baltimore pripelje odvetnica Urada za državljanske pravice Nicole Steele, ki naj bi opravila oceno policijskega dela po Freddieju Grayu, na poti zagleda policista, ki ga ob poskusu nasilne aretacije obkroži množica s pametnimi telefoni v rokah in snema vsak njegov gib. Čez nekaj časa policist obupa, aretiranca izpusti in v množico zakriči: »Jebeš to. Ni vredno! Sami sebi bodite policija!« Ali kot miselnost kasneje kolegu opiše omenjena odvetnica: »Če morajo po Freddieju Grayu opravljati policijsko delo pravilno, ga ne bodo več opravljali.« Opravljali pa ga ne bodo zato, ker policijskega dela brez nasilja preprosto ne znajo izvajati. Posledično se je v Baltimoreu občutno zmanjšalo število aretacij, leta 2015 so zabeležili največje število umorov od devetdesetih, skokovito pa je narasla tudi stopnja ostalega kriminala.

Baltimorska policija je na povečanje kriminala odgovorila z ustanovitvijo posebne enote za nadzor strelnega orožja, ki naj bi z ulic počistila nezakonito orožje. Narednika Jenkinsa, ki je enoto vodil, in preostale člane so dve leti po Grayevi smrti in oprostitvi šestih policistov, krivih za njegovo smrt, aretirali po, denimo temu, precej srečnem naključju, ki jih je vodilo v odkritje megalomanskih kršitev, med drugim kraj denarja ter preprodajanja in kraj droge ob policijskem delu.

Jenkins svojemu bivšemu članu enote, zdaj detektivu za umore (ki ga, kot da bi Simon želel zabavati gledalce, igra Jamie Hector, v **Skrivni navezi** zvezda narko scene Marlo Stanfield), nekoč izusti: »Kako za vraga zaslužiš z reševanjem umorov?« Jenkins, ki ga v serijo uvede njegovo predavanje policistom, v katerem ponosno naznani, da nasilneži nimajo nikakršne možnosti za vstop v njegovo enoto, je torej stavil na zaslužek. Na drugi strani enačbe razkritij je policist Hersl, ki ostaja v službi kljub 46 pritožbam zoper njegovo brutalnost. Na slednjega je torej stavil sistem.

Miniserija zgodbe spleta nelinearno, z mnogimi širšimi in ožjimi okviri, vključno z intervjuji Nicole Steele, vzporedno preiskavo zveznih agentov, pa hipnimi preskoki v pretekle racije enote in Jenkinsonove začetke dela pri policiji, ne nazadnje pa tudi z zaslišanji članov enote, zaradi česar se delčki resda sestavljajo počasi, pa vendar, kot je od Simona pričakovati, asociativno precizno in z veliko mero suspenza. Čeprav ne razvija likov na način, kot je to lahko počela **Skrivna naveza**, in si ne more privoščiti humorne lahkotnosti, saj gre za šest delov in ne pet sezon, se v zgoščenosti informacij in izjemni igri praktično vseh, pa tudi v skrbno odmerjenih šalah, prav nič ne izgubi.

Ob razkritjih serije, ki je, ponovimo, posneta po resničnih dogodkih, kar je pri vsem še najbolj srhljivo, torej Simon ne okoliši več. Citat iz **Skrivne naveze** (izjava McNultyja, policista s človeškim obrazom, policistu na patrolji, ki je nekomu dal kazen zgolj zaradi poziva k več aretacijam iz vrha) – »Naj ti zaupam majhno skrivnost, policist na patrolji je edina prava diktatura v Ameriki, človeka lahko pripravimo, zapremo ali pa rečemo, jebeš to in se napijemo do smrti pod hitro cesto in bodo naši partnerji jamčili za nas. Nihče, prav nihče, nam ne zapoveduje, kako naj zapravimo našo izmenno!« – se ponovi v seriji **To mesto je naše**, tokrat iz ust policista, ki usposablja mladega Jenkinsa: »Mali, v Ameriki ni bolj trdne diktature od policista na njegovi patrolji.«

Načelo torej ostaja enako, pa naj ga udejanja policist z vestjo ali brez nje; tokratno, zdi se dokončno sporočilo Simona pa je identično misli, ki izhaja knjige Alexa Vitale: da je najboljša rešitev za slabo policijo konec policije.

